

SZÁSZ ANNA

Társaság a Szabadságjogokért

Az 1994 óta működő TASZ gyökerei a pszichiátriai betegek érdekében működő jogsegélyszolgálathoz nyúlnak vissza, tevékenységi köre azonban végleges formájának kialakításától kezdve sok területre kiterjed. Így a TASZ foglalkozott például a betegjogi képviselők, a Közvetítő Tanács és a dajkaterhességet vállalók helyzetével, a pszichiátriában érzékelhető visszaélésekkel, a szervfelhasználást érintő problémákkal, valamint az állami intézmények és a civil szervezetek kapcsolattartásának jellemzőivel.

*Mit jelent az egészségügyi ellátáshoz való jog?
Hogyan érvényesül az egészségügyben az emberi méltóság védelme?
Fogadhatnak-e a betegek a kórházban látogatókat?
Miről és hogyan kell tájékoztatni a betegeket?
Mit jelent az önrendelkezéshez való jog?
Visszaautasíthatják-e a betegek az orvosi ellátást?
Megismerhetik-e a betegek az egészségügyi iratokat?
Mit jelent az orvosi titoktartáshoz való jog?*

Ezeket a valamennyiünkre vonatkoztatható, kardinális kérdéseket a TASZ ismeretterjesztő kiadványainak egyikéből, *A betegek jogairól* címet viselő összeállításból idéztük.

A Társaság, amely ma igen széles spektrumú és több dimenziójú jogvédő tevékenységet folytat, a pszichiátriai betegeknek nyújtott jogsegélyszolgálatból nőtt ki.

A kilencvenes évek elején Fridli Judit szociológus az Országos Pszichiátriai- és Neurológiai Intézetben kezelt betegeknek adott jogi természetű segítséget, majd ebbe a munkába fiatal jogászokat vont be. Végül is a TASZ-t 1994-ben Fridli Judit, Pelle Andrea ügyvéd, Tóth Gábor Attila és Honecz Ágnes jogászok, valamint Danajka Noémi alapította. Közülük hárman ma is tagjai az ügyvivő testületnek, amely kibővült Heuer Orsolyával és Baltay Leventével. Állandó munkatársaik: Dénes Balázs, Schiffer András, Németh Andrea. Munkájukat nyolc tagú tanácsadó testület segíti, amelyben helyet foglal ismert író, menedzser, pszichiáter, ügyvéd és alkotmányjogász.

Talán nem fölösleges hangsúlyozni: egy olyan országban, amely-

ben generációk nőttek föl a Mindenható Állam és intézményei alávettségként, amelyben az egyén nemhogy nem védhette meg önmaga méltóságát, de bármikor, bármilyen minőségében – különösen kiszolgáltatott betegként, fogyatékosként, gyerekként, öregként – megalázzható volt, amelyben nem élhette és nem tapasztalhatta meg, hogy míg mások jogait nem sérti, addig szabadon rendelkezik önmagával, és ha van, a vagyonával; egy olyan országban, melynek társadalmát átszőtték a feudális jellegű kapcsolatok, s így mindent összevetve nem alakulhatott és nem is alakult ki az egyéneknél a civil öntudat, a jogvédő szervezetek léte és tevékenysége nélkülözhetetlen.

Nálunk a jogvédelem teljes egészében a civil szervezetekre hárul.

A TASZ azáltal, hogy rendkívül szakszerűen vesz részt a jogalkotásban, hogy minden arra illetékes fórumon az emberi jogok tiszteletben tartásáért lobbizik, hogy közvetlenül is végez jogvédő tevékenységet, illetve az arra rászorulóknak jogsegélyszolgálatot nyújt – egy ön- és jogtudatosabb civil magatartásra ad mintát.

Magyarországon még nem alakult ki a fejlett demokráciákra jellemző munkamegosztás, mely szerint a jogvédelem egy része állami feladat. Például Ausztriában a pszichiátriai betegek jogi képviselőjét úgynevezett közzvédő látja el, állami megbízatásból, állami fizetésért. Más országokban erre a feladatra ügyvédi irodák szakosodnak, amelyek szolgáltatásait a betegek ingyenesen vehetik igénybe. Nálunk a jogvédelem teljes egészében a civil szervezetekre hárul.

A Fidesz a jogok visszavételére törekszik

A betegjogoknál maradván: 1998. július elsején lépett életbe az új, progresszív szellemű egészségügyi törvény, amely egyebek közt kimondja, hogy a kórházakban szükség van betegjogi képviselőkre, valamint meghatározza azok státusát és szerepkörét.

A betegjogi képviselő feladata kettős: segíti a beteget egyéni ügyeiben, ismerteti jogait, megírja esetleges panaszait, segít megszerezni a rá vonatkozó kórházi dokumentumokat.

Intézményi feladata, hogy abban a kórházban, amelyben működik, őrködjék a törvények betartása felett. Ha a törvényeket nem tartják be, jelentenie kell a kórház fenntartójának.

A betegjogi képviselőknél ez év januárjától kellett volna hivatalba lépniük, és megkezdeni működésüket, ez azonban a jelen dolgozat megírásáig csak néhány kórházban történt meg. De nem állt föl az a betegek és a kórház között – a vitás kérdések tisztázásának teret adó – közvetítő testület (Közvetítő Tanács) sem, amelynek a törvény szerint idén januárban létre kellett volna jönnie.

Az egészségügyi törvény jó – jegyzi meg Fridli Judit –, de a hivatalban lévő kormány nem törekszik arra, hogy az emberek megismerjék.

Állami feladat (lenne) annak megoldása, hogy amikor a beteg kórházba megy, tájékozódhasson a jogairól. Az állam azonban erre egy fillért sem áldoz. Nincs ilyen irányú tömegtájékoztatás, nem szerepelnek ezek a kérdések az interneten, nem jelennek meg tájékoztató kiadványok.

Az Európa Tanács 1997-ben egyezményt fogadott el az emberi jogokról és a biomedicináról.

A jelenlegi egészségügyi miniszter még az Orvosi Kamara elnökeként mindvégig ellenezte a betegjogok törvénybefoglalását, azzal a sokszor hangoztatott érveléssel, hogy az orvos és a beteg közti kapcsolat jogi eszközökkel nem szabályozható, annak ugyanis a kölcsönös bizalomra kell épülnie. Emögött az érvelés mögött kimondatlanul, ám jól érzékelhetően ott rejlik az a törekvés, amely az orvosi tekintélyen alapuló, fél-

oldalas kapcsolat fenntartására irányul, egy ma már korszerűtlen, a demokratikus jogrendbe nem illeszkedő paternalista- patriarchális viszony megőrzésének szándékával.

A mostani kormány egyébként többször is módosította az egészségügyi törvényt, mindannyiszor konzervatív szellemben, megkurtítva az egyéni szabadságjogokat. Megszüntették a dajkaterhességet engedélyező jogszabályt. Módosították azt az előírást, amely szerint bizonyos intézkedéseket, például a pszichiátriai beteg ágyhoz rögzítését az orvosnak előzetesen, írásban kell megindokolnia. A módosítás megengedi az utólagos indoklást, ami visszaélésekhez vezethet.

Eltörölték azt a szabályt, amely előírta, hogy a szerv-szövet kivétele előtt meg kell kérdezni a halott hozzátartozóit. S bár nem ők döntenek, a kórházak általuk kívánták megismerni az elhunyt erre vonatkozó akaratát.

(Egyébként mindenki rendelkezhet arról, ha nem akarja, hogy halála után a szerveit felhasználják. Ha életében ilyen jellegű nyilatkozatot nem tesz, akkor az értelemszerűen beleegyezést jelent.)

A törvény jogként tartalmazza egészségügyi adataink bizalmas kezelését, azaz az orvos(ok) részéről a titoktartást. A legfőbb szabály, hogy amit elmondok az orvosomnak, vagy ami a gyógykezelés során velem kapcsolatban kiderül, csakis kettőnkre tartozik.

Ezen is változtattak; bizonyos esetekben az orvos kiadhatja egy harmadik szereplőnek az adatokat.

Az egészségügyi adatok bizalmas kezelése ma korántsem egyszerű, tekintettel arra, hogy a betegre vonatkozó összes információt számítógépre viszik, számítógépes rendszerekben tárolják. A TASZ álláspontja, hogy *garantálni kell* a bizalmas kezelésüket, ugyanakkor hozzáférhetővé kell tenni azok számára, akik a gyógykezelésben részt vesznek.

Az Európa Tanács 1997-ben egyezményt fogadott el az emberi jogokról és a biomedicináról. Ez a betegjogokról *az első, kötelező jogi erővel bíró nemzetközi alapidokumentum*, amely tartalmazza a legújabb

kutatási eredményekkel kapcsolatos állásfoglalást (lásd géntechnika, kísérleti célokra lombikban létrehozható emberi embrió stb.). Ennek szövegét a Társaság lefordította és megjelentette. Az egészségügyi törvény megalkotásakor az egyezményt messzemenően figyelembe vették. Magát az egyezményt a magyar kormány aláírta, ám a ratifikálásával adós maradt.

A TASZ működése, mint azt a bevezetőben jeleztük, három nagy területet ölel fel.

1. Jogfejlesztő – jogreform tevékenység.
2. Tényleges, ügyvédek által nyújtott jogi segítség – tanácsadás vagy perbeli képviselő.
3. Tájékoztatás. A Társaság köziratsorozatot ad ki, amelyekben az alapvető, illetve az éppen aktuális társadalmi problémákhoz a liberális jogpolitika szellemében közelít.

Küzdelem a jogalkotásban való részvételért

„A kormányt az alkotmány kötelezi arra, hogy feladatai ellátása során együttműködjön a civil szervezetekkel. A jogalkotás folyamatában való részvételt törvény biztosítja az érdekelt szervezeteknek. Véleményüket ki kell kérni... a tervezeteket részükre meg kell küldeni.

A Társaság a Szabadságjogokért megalakulása óta aktívan keresi a jogalkotás folyamatában való részvétel lehetőségét. Noha törvényben foglalt jogát próbálja érvényesíteni, amikor megpróbálja elérni, hogy a kormányszervek társadalmi listájára felkerüljön, hogy a tervezeteket kellő rendszerességgel megkapja, hogy az egyeztetés folyamatát megismerhesse, törekvése mégis akadályokba ütközik.”

Talán nem szorul bizonyításra: a demokratikus jogrendszer működésének alapfeltétele, hogy a jogalkotás-törvényhozás előkészítésében, a jogalkotás folyamatában részt vehessenek a társadalmi, illetve civil szervezetek, amelyek a lakosság különböző csoportjainak érdekeit képviselik, vagy, mint a Társaság, a társadalom egésze számára jelenítenek meg fontos értékeket.

A TASZ azzal az alapossággal, felkészültséggel és következetességgel, amely elvárható lenne a közélet minden szereplőjétől (a magyar közéletet, mint azt jól tudjuk, egyáltalán nem a fenti erények jellemzik, sőt!), állításainak igazolásául vizsgálatot végzett e tárgykörben.

Elsősorban összegyűjtötte az erre vonatkozó, különböző törvényhelyeken leírt jogszabályokat, majd górcső alá vette az ezzel kapcsolatban ma kialakult gyakorlatot. Az idén áprilisban megjelent kiadvány (címe: **TÁRSADALMI SZERVEZETEK A JOGALKOTÁSBAN**) tanulságos olvasmány, ami a demokratikus parlament valamint a minisztériumok és részben a civil szervezetek működését illeti.

Az országgyűlés az első, valamint a jelenlegi, vagyis harmadik ciklusban minden olyan indítványt elvetett, amely a társadalmi-civil szervezetek jogalkotásban játszott szerepét az eddigi, diffúz szabályo-

zásnál egyszerűbbé, egyértelműbbé, áttekinthetőbbé tette volna. Az ilyen jellegű indítványokat – amelyek mindkét ciklusban ellenzéki, főként szocialista képviselőktől származtak, a kormánypárti többség még az illetékes –, az Alkotmányügyi Bizottság elutasította.

A vizsgálatból kiderül, hogy a minisztériumokban nem alakult ki egységes rendszer a civil szervezetekkel való kapcsolattartásra.

A vizsgálatból kiderül, hogy a minisztériumokban nem alakult ki egységes rendszer a civil szervezetekkel való kapcsolattartásra. Van olyan minisztérium, amelyben nem vezetnek listát a véleményezésbe bevonható szervezetekről, és a velük való kapcsolat esetleges, sőt, a TASZ megállapítása szerint merőben önkényes. Másutt léteznek az úgynevezett tárclisták. Sokatmondóak az arra vonatkozó összehasonlító adatok, hogy melyik minisztérium hány civil szervezettel áll kapcsolatban.

Ezen a téren 200 szervezettel vezet az Egészségügyi, és utolsó a sorban 5 szervezettel a Szociális és Családügyi Minisztérium(!). Ami annál is furcsább, mert a Szociális és Családügyi Minisztérium egyik szervezeti egysége, a jelenlegi Nőképviselési Titkárság, amelynek jogelődje, a mostani kormány által megszüntetett Munkaügyi Minisztériumban működő Egyenlő Esélyek Titkársága, tudomásunk szerint legalább negyven civil (nő) szervezettel állt rendszeres kapcsolatban.

Bár ezen a téren az országgyűlési bizottságok sem követnek azonos gyakorlatot, a helyzet ezeknél jobb, mint a minisztériumoknál: „Majd’ minden bizottság időről időre meghív az ülésére társadalmi szervezeteket... Szakértőként rendkívül kevés esetben vonták be őket a bizottságok munkájába... a társadalmi szervezetek azonban felkérés nélkül is készítenek írásos összeállításokat, és csak néhány bizottság nem él beszámoló- és véleménykérési lehetőségével.”

A Társaság végül leszögezi: „A jelenlegi szabályozás nem ír elő olyan kötelezettséget a bizottságok számára, hogy a tervezetet véleményező civil szervezeteket meghallgassák. Ugyanakkor némely bizottság már rendszeresített alkalmakat a meghallgatásra.”

A kormányzati és a civil szervezetek közti kapcsolatokat azonban nem lenne helyes csupán az előbbiekről megítélni.

A TASZ a vizsgálat során hatvan civil szervezetnek küldte el a kérdőívét, közülük harminc szervezet válaszolt. Ebből az ötvenszázalékos arányból óhatatlanul arra következtethetünk, hogy a civil szervezetek egy igen jelentős hányada vagy nem látja át a kérdés jelentőségét, vagy a saját tevékenységét nem tartja kellően fontosnak.

A Társaság tevékenysége e tekintetben (is) példaértékű: „A TASZ jogfejlesztő programja keretében a szabadságjogokat sértő jogszabályok megváltoztatásáért, új törvények megalkotásáért lép föl, bírálja a hatóságok jogsértő gyakorlatát, beadványokkal fordul a különböző állami fórumokhoz (ombudsmanhoz, ügyészséghez, Alkotmánybírósághoz).” Legfőként a parlamenti jogalkotásra, az emberi jogi, beteg-

jogi, adatvédelmi és büntetőjogi tárgyú törvényjavaslatokra összpontosít.

1997 tavaszától 2000 tavaszáig több mint tíz alkalommal jelent meg az aktuális törvényjavaslatokkal kapcsolatban TASZ-álláspont: az egészségügyi adatok védelméről, a drogszabályok szigorításáról 1997-ben, majd 1998-ban ismét, az egészségügyi törvény betegjogi rendelkezéseiről, a büntetőeljárás törvényjavaslatról, az egészségügyi törvény módosításáról, a személyes adatok védelméről, a dajkaterheségről, az Internet szabadságáról, végül két ízben az abortusz-szabályok szigorításáról: előbb 1998-ban, majd 2000 márciusában.

Ismeretes, hogy az abortusz jogi szabályozásának legújabb, ez évi megváltoztatására az Alkotmánybíróság kötelezte az országgyűlést. A kormány erre vonatkozó tervezetét, mielőtt a parlament elé terjesztették volna, több alkalommal, különböző civil fórumokon megvitaták. De a vitázó felek figyelmen kívül hagyták a javaslatnak azon, a nők számára létfontosságú paragrafusát, mely szerint, amikor az abortuszra váró nő első ízben megjelenik a tanácsadáson, *nem kap tájékoztatást arról, hogy ki és milyen indokkal jogosult terhessége megszakítására*. Ilyenkor az ember óhatatlanul maga elé képzei mindazokat a nőket, akik járatlanok a jogszabályokban, akik mindenféle hivatalossággal szemben elveszetteknek érzik magukat, akiket első alkalommal azzal küldenek el, hogy gondolkodjanak a szándékukon még néhány napig. Ezt a negatívumot nem ellensúlyozza az sem, hogy a javaslat, majd az országgyűlés által elfogadott jogszabály továbbra is elfogadja indokként, ha a nő súlyos válsághelyzetére hivatkozik.

Összefoglalva: a TASZ jogfejlesztő tevékenysége, ha akadályokba ütközik is, korántsem minősíthető szélmalomharcnak. Állásfoglalásait a képviselők, különösen a parlament emberi jogi valamint egészségügyi bizottságában nagyon komolyan figyelembe veszik, felhasználják, saját javaslataikba beépítik.

Jogsegélyszolgálat a drogtörvény életbelépése után

A '98-ban hivatalba lépő kormány nyíltan vállalt törekvése volt, hogy bevezesse Európa egyik legszigorúbb drogszabályozását. 1999. március elsején lépett hatályba a Btk. drogfogyasztással kapcsolatos módosítása, amelyet a köznyelv drogtörvénynek nevez.

Az eredeti tervezet mind a szakmai, mind a civil szervezetek körében óriási felháborodást keltett és komoly ellenállást váltott ki. Több mint ötezren írásban tiltakoztak, 1998 novemberében Budapesten, a Vörösmarty téren több ezer fiatal tüntetett a kormány drogpolitikája ellen. A TASZ a kiadványaiban és különböző fórumokon szóban fejtette ki a maga álláspontját, nevezetesen, hogy a kábítószer-fogyasztás kriminalizálása nem oldja meg a problémát, sőt, ellenkezőleg, rontja a megelőzés, a gyógyítás és a rehabilitáció esélyeit. A büntetőjogi szigor előrevetítette annak a veszélyét, hogy megrendül az orvos és be-

teg közti bizalmi viszony, hogy a büntetéstől félő kábítószerfogyasztókat visszatartja a kezeléstől.

A korábbi szabályozással szemben, amely lehetővé tette a szaknyelven diverziónak, elterelésnek nevezett módszer alkalmazását, azt

A mennyiségek határainak megvonása jogpolitikai kérdés.

ugyanis, hogy az egyébként mindig is büntetendő cselekménynek tekintett drogfogyasztást inkább orvosi, mint kriminológiai útra terelve igyekeznek csökkenteni, s nem csupán a kábítószerfüggők, de az alkalmi fogyasztók esetében is, az új szabályozás csak az előbbieket

számára engedélyezi.

„Az a fogyasztó, aki még nem függ a szertől, büntetendő... Nem tesznek különbséget a tiltott szerek között veszélyességük szerint... nem tesznek különbséget a kábítószerfüggő kereskedők és a nagy haszon reményében árusítók közt... A kábítószer kínálásához és átadásához ugyanolyan büntetést rendelnek, mint a forgalombahozatalhoz, vagy kereskedéshez... Csökkentik a csekély és jelentős mennyiség mértékét. A mennyiségek határainak megvonása jogpolitikai kérdés. Ettől függ, hogy a jogalkotás a fogyasztók büntetésére vagy gyógyítására helyezi a fő hangsúlyt, ugyanis az elterelés csak csekély mennyiség esetén választható. A javaslat megjelöl olyan helyszíneket, ahol a kábítószerhez kapcsolódó mindenféle magatartás súlyosabban büntetendő... A Btk. általános részében tervezett szigorítások érintik a kábítószerrel kapcsolatos cselekményeket is... Ezek a jogalkalmazó bölcsességének nagyon szűk mozgásteret hagynak...” – olvashatjuk a TASZ 1998 októberében megjelent állásponyjában.

Az 1999. március elsején életbe lépett törvény végül is az eredeti tervezethez képest néhány pontban enyhébb szabályokat alkalmazott. A változás, illetve módosítás a tervezet parlamenti vitáján született, mégpedig kormánypárti képviselők javaslata alapján – az ellenzéki képviselők módosító javaslatait a parlamenti többség szokás szerint elvetette –, nagy valószínűséggel az eredeti tervezet keltette felháborodásnak, a szakmai érveknek, a civil szervezetek tiltakozásának és nem utolsósorban mindezek sajtóvisszhangjának következményeként.

Az enyhítések ellenére a hatályos törvény igen szigorú.

A TASZ jogsegélyszolgálatát, amelyet Pelle Andrea és Baltay Levente ügyvédek látnak el, Pelle Andrea közlése szerint ma a legnagyobb számban azok a 14–25 éves fiatalok veszik igénybe, akik ellen kábítószerfogyasztás miatt indult büntető eljárás. Jelenleg 40–50 ügyfelük esetében látják el a védelmet. Az ügyfeleik egy része azután fordul hozzájuk, miután bevitték a rendőrségre, másik része ellen már bírósági eljárás van folyamatban.

A jogsegélyszolgálatot igénybe vevő fiatalok családi, anyagi, szociológiai helyzete a lehető legkülönbözőbb. Ezek alapján nem lehet semmiféle összefüggést megállapítani, nem lehet őket semmilyen rendszerbe besorolni. Lehet viszont az általuk használt szerek alapján.

A *fiüvesek* nem különböznek azoktól, akik semmiféle drogot nem használnak, a magatartásukban többnyire nem tapasztalható deviancia. Ami megerősíti azt a kormány által elvetett érvet, hogy a szerek között, igenis van különbség. A jointot szívók és a már súlyos függőségben szenvedő heroinisták között nem lehet egyenlőségjelet tenni.

Az eddigi eljárásokban az ítélet megrovás, próbára bocsátás vagy pénzbüntetés volt.

Tapasztalataik szerint a hatóságok részéről elég gyakori a jogsértő magatartás. Példaként említi Pelle Andrea, hogy a rendőrségre valakit tanúként idéznek be, és ott, jogellenesen vizeletvizsgálatra kötelezik. Más eset, hogy amikor az ügyfelük nyilvánvalóan jogosult lett volna gyógykezelésre és így elkerülhette volna a büntető eljárást, erről őt a hatóságok nem világosították föl. Ez az ügy a jogsegélyszolgálat közbelépésének köszönhetően rendeződött.

Arról hallomásból értesülnek, ha a nyomozati szakban nincs jelen védő, gyakran előfordul, hogy meggyőzik a tizenéveseket, tegyenek beismerő vallomást, mert így hamarabb hazamehetnek vagy enyhébb büntetést kapnak. Ugyanakkor az a fiatal, akit könnyű megfélemlíteni, önmaga ellen szolgáltat bizonyítékot.

A jogi képviselőt – mondja Pelle Andrea – nem lelki tanácsadás, és ezt tizen-huszonéves ügyfeleink is tudják. Mégis vannak esetek, amelyeket látva az ember szíve összeszorul.

A drogtörvény egyik következménye volt az iskolai feljelentési hullám.

A TASZ éppen a jogsegélyszolgálat működésének elemzése alapján állapította meg, hogy számos fővárosi és vidéki középiskola jelentette föl drogfogyasztás miatt a diákjait, többnyire indokkal, de igen sokszor indokolatlanul. Annak, hogy az iskola kötelességének érzi kiszolgáltatni a tanulóit, több oka is van. Egyrészt a tanároknak tévesek az információik a drogfogyasztással mint büntetendő cselekménnyel kapcsolatban. Egy pedagógusok számára írott könyv kifejezetten figyelmezteti őket: ha elmulasztják a följelentést, „cinkos hallgatásért” akár három év börtönt is kaphatnak. Másrészt a pedagógiai szakmának erre vonatkozóan nincsenek egységes etikai szabályai, és a közoktatási törvény sem ad eligazítást a titoktartásról. A valóság az, hogy a pedagógusnak nincs feljelentési és bejelentési kötelezettsége.

A TASZ információi szerint 1999 áprilisában és májusában 15 (!) iskolában indult eljárás diákok ellen, drogfogyasztás miatt.

Milyen életre szóló terhet cipel az a 17 vagy 14 éves gyerek, akit drogfogyasztással gyanúsítanak, akit emiatt kirúgnak az iskolából, akinek oda kell járnia a rendőrségre? Mihez kezdhet, milyen lehetőségei vannak, azok után, hogy eltávolították az iskolából?

A TASZ információi szerint 1999 áprilisában és májusában 15 (!) iskolában indult eljárás diákok ellen, drogfogyasztás miatt.

És milyen megrázkódtatást jelent annak a tizennégy éves lánynak, aki bizalmas közlésnek szánva elmondta az osztályfőnökének: egy alkalommal amfetamint vett be, amit az illető osztályfőnök azonnal továbbmondott az igazgatónak, aki rögtön bejelentést tett a rendőrségen: milyen bizalomvesztést, mekkor csalódást kellett elszenvednie?

Pelle Andrea olyan esetről is tud, amikor – noha drog ügyben több tanuló volt érintett – az iskola nem tett bejelentést, megpróbálta az ügyet a saját keretein belül elrendezni. Bejelentést tett viszont feltehetőleg az egyik szülő – ennek következményeként lett az ügyből *bűnügy*.

A TASZ 1998-as álláspontja, amelyet a drogszabályok szigorítása ellen fogalmazott meg, ma is időszerű:

„Egy társadalmi probléma nem elrettentéssel, a legszigorúbb törvény megszavazásával, hanem józan belátáson, kutatási eredményeken, közegészségügyi megfontolásokon és emberi jogi szempontokon nyugvó összefogással enyhíthető.”